

Reuniunea femeilor române din Ardeal

Congresul Federației „Uniunea femeilor române” dela Abrud, ne-a dat încă odată prilejul a răsfai pagina istorică a poporului românesc din Ardeal, cu luptele pentru păstrarea latinității sale, prin colaborarea femeii.

Intre congresul din Abrud împreună cu serbarea jubilară de 50 de ani a Reuniunii femeilor române din Abrud, reprezentând o jumătate veac de muncă socială și culturală, și cea dintâi manifestație socială feminină, adică cu obârșia celei dintâi mișcări de organizație socială, instituită la Brașov în anul 1850, este o strânsă legătură.

Dela Abrud, dela acești munți apuseni, a pornit lupta pentru renașterea națională, câștigată prin arme și sânge la care s'a întovărășit și femeia, căreia a urmat trezirea conștiinței și renașterii culturale.

Sub aceste luminoase zări, în această epocă de tranziție, femeia română a ținut să rămână și ea la postul său de tovarășe a soților și fraților săi în orașul Brașov, unde s'a prins grăuntele acestei evoluții feminine.

Doamnele brașovene din această epocă, soțiile marilor și binefăcătorilor neguțători români, atunci când se punea la cale înființarea gimnaziului român, când Brașovul avea pe erudiții cărturari Gh. Barițiu, părintele presei române, pe cei doi Mureșeni, Iacob și Andreiu, dascălii și deșteptătorii românismului, și pe vrednicul protopop al Brașovului Ioan Popazu, au simțit nevoia unei colaborări sociale și culturale.

În acest mediu intelectual nu se putea să nu reverbereze și în inima femeii îndemnul a participa cu puterile sale la lumina culturală ce iradia asupra neamului românesc.

Este deosebit de semnificativă însoțirea feminină din Brașov, constituită ca „Reuniunea femeilor române din Brașov”, pentru că ea nu a urmărit numai scopul caritativ, ca cea dintâi ocrotitoare a orfanilor de războiu, rămași din luptele dela 1848-

49, ci a avut ca scop problema culturală a femeii române.

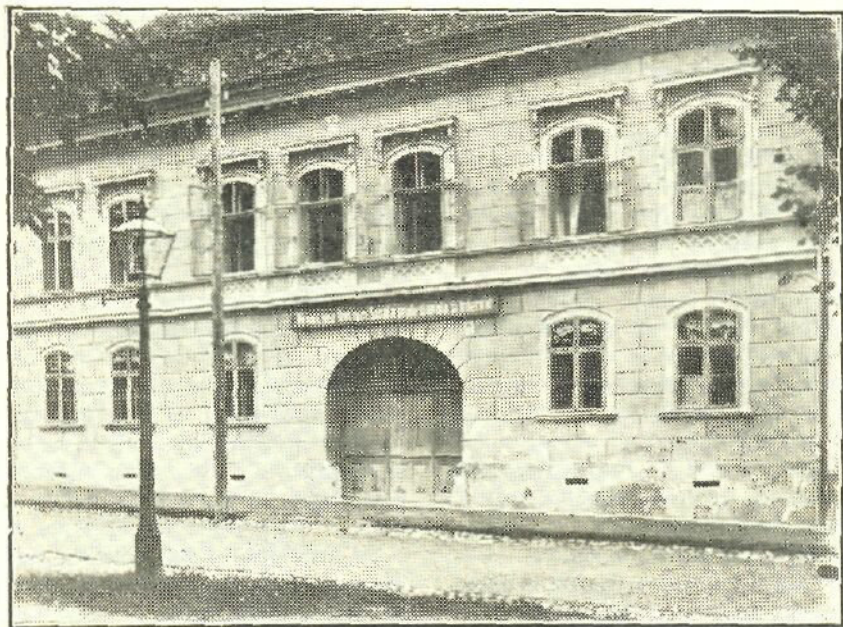
Această societate a fost nu numai înaintașa celorlalte naționalități conlocuitoare, dar unica între toate societățile feminine apusene, care a urmărit, atunci, scopul cultural.

Chemarea făcută de cea dintâi președintă, Maria Nicolau, soția fruntașului comerciant D. Nicolau și soacra lui Iacob Mureșian, adresată tovarășelor sale în Decembrie 1849, dovedește scopul înalt de care erau călăuzite femeile române.

Extragem din Registrul funduar, această Carte de aur a femeilor române, cuprinzând cele dintâi

procese verbale, textul acestei chemări :

„Voim a fonda o Asociație sau Reuniune de dame române, după pilda altor dame europene, cu scopul nu numai de a ocroti fetițele orfane și sărace, dar cugetul nostru este de a înființa școli, pentru ca mai solidă creștere a fetițelor noastre, așezăminte de creșterea fetițelor române în mai multe părți locuite de români fără deosebire

Școala Reuniunii femeilor române din Brașov (clădirea veche, internatul)

de confesiune”.

Iată rânduri spicuite din această evanghelie a noastră lăsată nouă de moștenire și de îndrumare de femeia acelor vremuri.

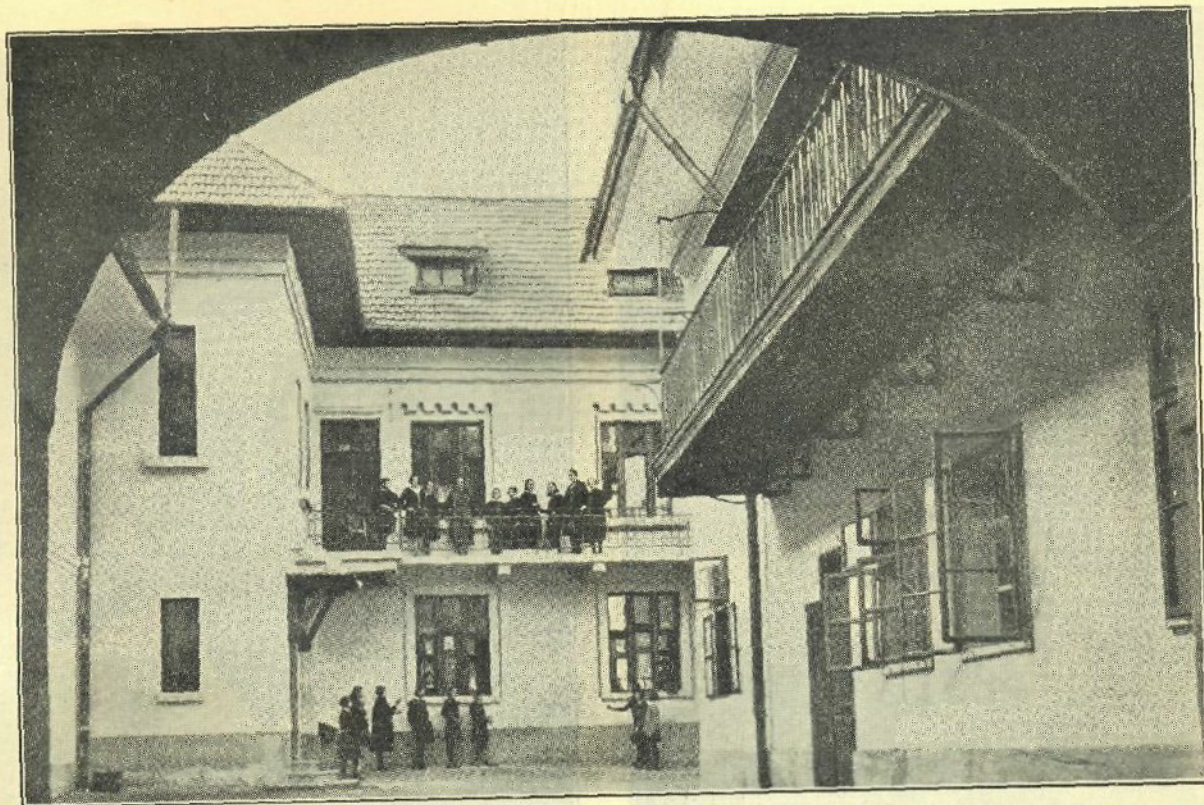
Și femeia română din Brașov a pornit învățământul feminin și l-a continuat până în ziua de astăzi.

Dela anul 1855 înființează clase primare și de lucrul manual, nu numai în Brașov, ci și în Blaj și Sibiu, mai târziu în Cămpeni, pe care le subvenționează.

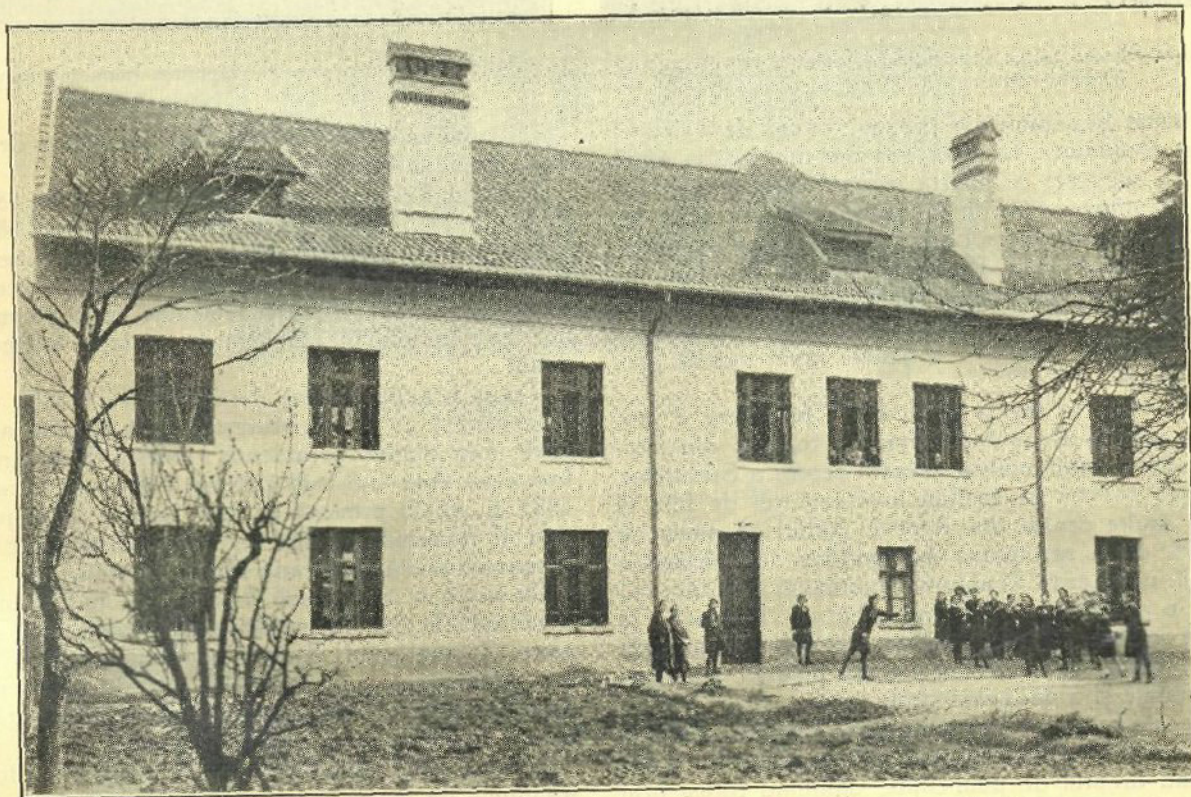
În anul 1865 înființează o clasă secundară în Brașov cu profesorii liceului român din Brașov.

Dela această făclie culturală au luat lumină și alte centre românești, înființând Reuniuni independente cu acelaș scop.

Astfel răsăriră pe rând, Reuniunile femeilor române : din Lugoj în 1863, fiind cea dintâi, care

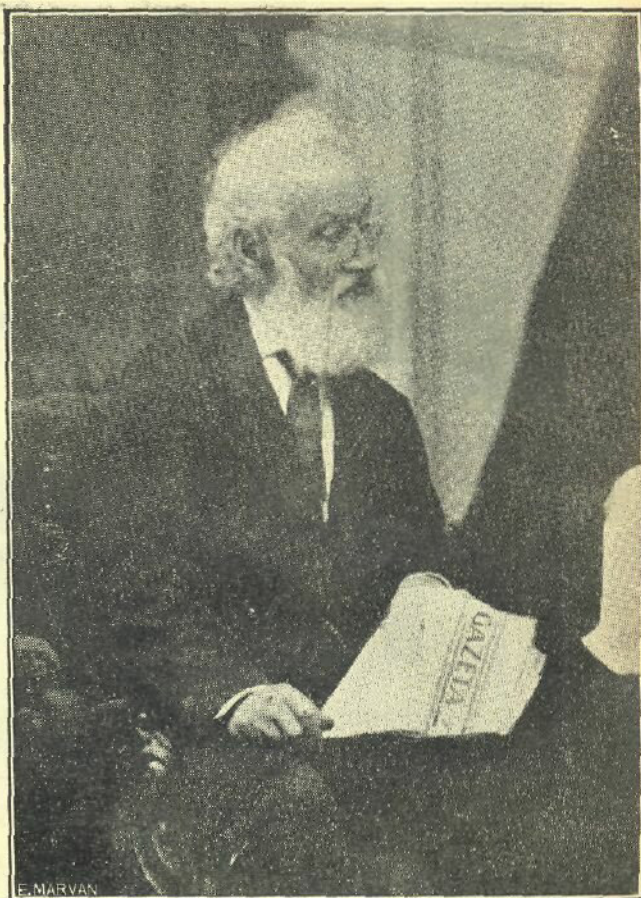
Noua clădire a Școalei Reuniunii femeilor române din Brașov (vedere din curte)

Noua clădire a Școalei Reuniunii femeilor române din Brașov (vedere din grădină)

Maria Nicolau, prima Presedintă și înfăptuitoarea Reuniunii femeilor române din Brașov în anul 1850

Iacob Mureșian, colaborator la înfăptuirea Reuniunii femeilor române din Brașov și primul Secretar

a urmat Reuniunii din Brașov, — cea de-a doua a fost Reuniunea femeilor române din Iași la 1867, *unica societate ce poartă în vechiul Regat numele de Reuniune*, fiind înființată de d-na Emilian, soția fostului profesor Emilian, care a fost și arhitectul liceului român din Brașov.

Societatea a fost alcătuită cu aceleași statute, izbutind a înființa cea dintâiu Școală practică de fete în anul 1868, — o Școală nouă numită *profesională*.

Pe când în Iași a putut să se înființeze o proprie școală, Reuniunea femeilor române din Brașov nu a putut realiza această cerere a Statutelor, având datoria să susțină învățământul de fete în mai multe centre din Ardeal. Astfel că numai la 1885, după retragerea subvențiilor dela diferitele școli, unde erau Reuniuni, a putut să se înfăptuiască o asemenea Școală practică cu *Internat*, la care veneau fetițele române din toate unghiurile țării, ca să învețe limba și toată puterea dragostei naționale și a datinelor strămoșești.

Școala aceasta a luptat cu multe greutateți ca școala particulară, nefiind recunoscută de stăpânire și neavând dreptul de publicitate, dănuind totuși prin propriile puteri până la întregirea neamului.

Inițiativa acestei școli a fost președinta de pe acele vremuri Maria Săcărean.

Urmară Reuniuni înființate la Mediaș în 1870, la Făgăraș 1876, la Turda 1879 și la Abrud 1880.

Mă opresc la Abrud. Și aici Reuniunea femeilor române se înființează, cu aceleași statute, cu același scop cultural al instrucției feminine, ca și Reuniunea femeilor române din Brașov, pe bază independentă.

Totuș femeile române din Abrud au stat în corespondență cu Iacob Mureșian încă de prin anul 1869. Cea dintâiu prezidentă a acestei Reuniuni a fost d-na *Ana Gal*, sub care se înființează la anul 1887 și școala primară de fete, într'un locul propriu al Reuniunii, având ca întâie învățătoare pe cunoscuta poetă ardeleană Maria Cunțan.

De-acum se înființează Reuniuni în multe centre românești, la *Șimlău* în 1881, tot asemenea în comuna Zărnești jud. Brașov, tot în anul 1881 răsar Reuniunea femeilor române din Sibiu sub prezidiul d-nei Maria Cosma care organizează o școală de menaj și de industrie casnică.

În anul 1884, se înființează la Brașov a doua Reuniune de femei pentru ocrotirea văduvelor sărace. Tot în acest an se înființează Reuniunea fe-

meilor române din Arad unde se înfăptuiește școala de fete cu internat. Blajul înființează Reuniunea de femei în anul 1890, făcând o școală de fete.

Urmează apoi înființarea Reuniunii dela Hunedoara la 1897 și la Timișoara în 1893.

Interesant este că în anul 1889 se înființează și în Bucovina cea dintâi Societate a Doamnelor române cu sediul Cernăuți, care a avut scopul cultural, al ridicării de școli de fete cu internate. Numeroase Reuniuni de femei se înfăptuiesc în anii ce urmează în multe orașe și comune din Ardeal.

Toate depun devotamentul lor neprecupețit, pentru poporul românesc, muncind din răsputeri, fără vreo subvenție dela Stat, fără ajutoare dela comune, — o muncă nerecunoscută și puțin apreciată.

Ele totuși continuă activitatea lor la umbră și în taină până în anul 1913, când convocate la cel dintâi congres ținut la Brașov, s'au consolidat cu

Federația „Uniunea femeilor române din Ungaria” dovedind la lumină însemnătatea acestei activități feminine.

Frumoasă muncă au săvârșit femeile române ale Ardealului, ajungând un factor însemnat, care a ridicat școli pentru învățământul feminin, a dezvoltat industria națională și viața economică feminină, a făcut serviciile asistenței sociale, stând totdeauna la înălțime, pentru că a reprezentat virtutea poporului nostru cu demnitate.

Iată că această mare organizație feminină din România, a putut să vie dela sediul său Brașov, totodată și vatra renașterii culturale feminine, la o laltă cu toate delegatele țării, ca să sărbătorească, de față cu Inalta lor Patroană, M. S. Regina Maria, mult așteptata crăiasă română a Ardealului, munca feminină culturală dela Abrud, care numără nu mai puțin de cincizeci de ani.

Brașov

MARIA BAIULESCU

Școala Reuniunii femeilor române din Abrud